

40-25N

ת"ן (ח"י) 25-40

בכ"ת-חשפוט העליון בסבתו לבית-משפט לערעורים אזרחייםע"א 4843/91
וערעור שכנגדכבוד השופט א. ברק
כבוד השופט ג. בר
כבוד השופטת ש. נחניהו

בפני:

אסם העשיות מזון בע"מ

המערערת:
(המשיבה שכנגד)

ג ג ד

1. עלית העשיות מזון ישראליות לע"מ
2. הוצרת מזון ישראליות בע"מ
3. הממונה על ההגבלים העסקיים משיב סודמלי

המשיבות:
(המערערות שכנגד)

ערעור על סטק-דיו בית-הדיון להגבלים עסקיים
מיום 24.10.91 בחיק ערר 5/91 שניתן על-ידי
כבוד השופטת ח. אכנור

י"ז בכסלו תשנ"ב (24.11.91)

תאריך חישיבה:

עו"ד ראובן בכר

בשם המערערת:

עו"ד דן אבי-יצחק

בשם משיבה מס' 1:

עו"ד דורון שנער

בשם משיבה מס' 2:

פ ס ק - ד י בהשופט א. ברק:

1. עלית העשיות מזון בע"מ (להלן - "עלית") והוצרת מזון ישראליות
בע"מ (להלן - חמי) הן חברות הפועלות בענף המזון. עיסוקן בייצור
ושיווק מוצרי מזון. הן נתנו הודעת מיזוג לממונה על הגבלים. הממונה
הודיע לחברות (ביום 13.5.1991) כי הוא מתנגד למיזוג שכן קיים חשש
סביר שכתוצאה מן המיזוג תיפגע באופן משמעותי התחרות בענף המזון.
על תחלטה הממונה הגישו החברות ערר לבית-הדיון להגבלים עסקיים (להלן
- בית-הדיון). בעוד ערר החברות הלוי ועומד בפני בית-הדיון, הגישה

אסם, תעשיות מזון בע"מ (להלן - אסם) בקשה לתורות על צרופת כמשיבה בערר. בקשה זו נסמכה על הוראת תקנה 27 לתקנות ההגבלים העסקיים (סדרי דין בבית-הדין ובערעור), תשמ"ט-1988. על-פי תקנה זו רשאי בית-הדין, בכל שלב של הדיון, לצרף כבעל דין מי שיימצא לנכון וכחבאים שייראו לו. אב בית-הדין להגבלים עסקיים (השוטט אבן-אור) החליט לטרכ לבקשה, שכן לזעתה "מטרת תחצטרפות היא להרחיב את חריון לאינטרסים אחרים, שאין החוק מתייחס אליהם". עס זאת, נקבע כי "במסגרת הסיכומים לדיון יורשת נציגה של אסם לטעור לסיכום חצד המשפטי והכלכלי וחמרשנות של החוק ולתאיר את חנושא באותה גישה שונת שחתכוור אליה". על החלטה זו מערעה אסם בפנינו. לטענתה, חיה על בית-הדין לחורוח על צירופה כבעל-דין לכל דבר ועניין. עליו ותמי מערערו - בערעור הנגרי - על המעמד שניתן לאסם כסוף חריון, לעניין הסיכומים. אך בנוסף לכך - וכטענה טרומית - הן טוענות כי אסם אינה רשאית לערער כלל על החלטת בית-הדין (לא בזכות ולא ברשות). לבחינתה של טענה טרומית זו נפנה עתה.

2. חוק בווי-המשפט (נוטו משולב), ושמ"ר-1984, נובע את כללי הערעור לבית-המשפט העליון. כללים אלה אינם חלים בענייננו, שכן חוק בתי-המשפט אינו דן בערעור על החלטתו של בית-הדין להגבלים עסקיים. מכיון שזכות הערעור אינה זכוו טבעית, וחיא מוענקה רק מכוח הוראת חוק, על המערער לעגו את ערעורו בהוראת חוק כלשהיא. אכן, שאלת הערעור לבית-המשפט העליון מוסדרת בחוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988 (להלן - תחוק), הקובע בסעיף 39 לאמור:

"בעל דין תרואה עצמו נפגע מתחלטת בית-הדין, לרבות תחלטה לפי סעיף 30 וצו-ביניים, או מתותר זמני, שנתן אב בית-הדין לפי סעיף 13, רשאי לערער עליהם לפני בית-המשפט העליון תוך

ארבעים וחמישה ימים מיום שהורעו לו; ערעור על
צו ביניים, על החלטת בית-הדין בערר לפי סעיף
43 או על היתר זמני יידון לסני שוטט יחיד אלא
אם בן נשיא בית-המשפט העליון אחרת".

במרבזח של חוראה זו עומדת "החלטת בית-הדין", אשר עליה נתונה זכות
ערעור לבית-המשפט העליון חוד ארבעים וחמישה ימים. כמו-כן מוענקת
זכות ערעור על "החלטת לפי סעיף 30" (חוראות שנותן בית-הדין לבעל
מונופול בדבר הצעדים שעליו לנקוט כדי למנוע סגיעה), על "צו-
ביניים" ועל "היתר זמני" (אשר אג בית-הדין מעניק להסדר כובל על-פי
סעיף 13 לחוק). השאלה הניצבת בפנינו הינה, האם החלטת בית-הדין
בעניינה של אסם נופלת למסגרת אחר העניינים המנויים בסעיף 39 לחוק.
לעניין זה, אנו יוצאים מתוך ההנחה - מכלי להכריע בה - כי אסם הינה
"בעל דין" חרואה עצמה נפגעת, והשאלה הטרומית הניצבת בפנינו, אם
החלטת של בית-הדין הסוגעת, על-פי הטענה באסם, נופלת למסגרת
תחלטות אשר בגינה ניתן לערער לבית-המשפט העליון.

3. בעל דין חרואה עצמו נפגע מ"החלטת" בית-הדין, רשאי לערער
עליה לבית-המשפט העליון. מהי "החלטת" בית-הדין לעניין זה? האם זו
כל החלטת אשר נותן בית-הדין, והא אוסית אשר יתא, או שמא זו החלטת
המתווה סוף פסוק בתדריכות, כלומר "פסק-דין"? לדעתי, הדיבור
"החלטת בית-הדין" בסעיף 39 לחוק מוגבל אך לאותה החלטת המסיימת את
חידון בפני בית-הדין, ואין היא משתרעת על "החלטות" שאין בהם סיום
חידון. מסקנתי זו סומכת עצמה על חכליתו של חחוק בכל חנוגע לחלטות
הממננה ובית-הדין. חכלית זו הינה להגיע - הו במישור המינהלי
(תמנונה) וכן במישור השיפוטי (בית-הדין) - להכועה מהיורה ויעילת
בסוגית כלכלית חשובה. על כן נקבע לוח זמנים רחוס למדי לסיום
הליכים כאשר למיזוגים. תמנונה חייב להודיע בתוך 30 יום אם הוא

מסכים למיזוג או מתנגד לו (סעיף 20(ב)). אי-מתן תשובה, כמות
 בחשבתה, לשם הגשמתה של חלוקה זו, אין לאפשר לבעל דין הרואה עצמו
 נפגע לערער לבית-המשפט העליון על כל החלטה והחלטה המתקבלת תוך
 מחלך דינני של בית-הדין. מהן זכות ערעור בה רחבה וחלוקה חדשית או
 עצם המטרה העומדת ביסוד החלטה בית-הדין, אכן, הגשמתה של מטרה
 תחוראה מחייבת הגבלת זכות הערעור או לחלטה הסופית והמסוימת של
 בית-הדין. מסקנה זו נלמדת מלשונו של סעיף 39 עצמו. המחוקק מצא
 לנכון לפרט סוגים שונים של "החלטות" אשר מהם נפגע בעל דין ועליותו
 הוא רשאי לערער. אם החלטה בית הדין היא כל החלטה - ולא רק החלטה
 סופית - מה טעם יש בפירוט הנוסף, הנכלל ממילא בדיבור "החלטה
 בית-הדין"? אך מעבר לכך: הרצון להגיע להכרעה מהירה - הן במישור
 המינהלי והן במישור השיפוטי - עולה ממקורות נוספים. ראשית, הוועדה
 למיזוגים וקונגלומרטים, אשר המלצותיה שימשו כסיס לפרק על מיזוג
 חברות בחוק, ציינה בדיון-וחשבונו שלה, כי "הפעלת הסיקור על המיזוגים
 חייבת להיות כזו שלא תהווה מכשול ליצירת מיזוגים רצויים. לשם כך:
 (א) תוגבל חובת תריות לסוגים מועטים ומוגדרים של חברות; (ב) תחוס
 תריות במתן תשובה תוך זמן מוגדר יקצר ככל האפשר" ("דו"ח הוועדה
 למיזוגים וקונגלומרטים", המקלטי לב' 556, 578 (1979)); שנית,
 בדברי התסבר להצעת חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ר-1983 (ה"ח 1647,
 התשמ"ד, עמ' 39, 50) צוין כי "מיזוג חברות הוא תהליך יקר ומורכב,
 אשר קשה לחזור ממנו. הגישה שנקטה בפרק המוצע היא על כן, אישור
 המיזוג מראש כדי למנוע מתחברות המתמזגות הוצאות מיותרות. המגמה
 היא שאותם מיזוגים שאין לגביהם חשש של פגיעה בטובת הציבור ואשר על
 כן ניתן להניח שגלוס בהם יתרון כלכלי למשק, יוכלו להגיע לכלל
 מימוש ללא עיכוב מיותר". שלישית, כחביאו את הצעת החוק לקריאה
 ראשונה, צוין שר התעשייה והמסחר כי: "בהליכי רישום ואישור מיזוג גם

נקבע לוח ומנים מחייב ומטרתו למנוע עיבובים מיותרים בהליכים. תגמול הוא שאותם מיזוגים שאין לגביהם חשש של סגיונה בטובת הציבור יוכלו להגיע לכלל מימוש בלא עיבוב מיותר" (דברי הכנסת, התשמ"ב ישיבה רמ"ב עמ' 214,212); רביעית, סעיף 40(א) לחוק קובע, כי בית-הדין ירדן לפי סדרי דין שהתקין שר המשטרים. "כאין סדרי דין כאלה יורונו ברדף הנראית להם מועילה ביותר להכרעה צודקת ומהירה". תדיון עצמו מתנהל בעיקרו על-פי הצהירים (חקנות 10 ו-24 לחקנות התגבלים העסקיים (סדרי דין בבית-הדין ובערעור), תשמ"ט-1988), ונחליך כולו נועד לאפשר איזון ראוי בין הצורך להגיע להחלטה צודקת על-פי דין לבין הצורך להגיע ביעילות להחלטה. כך, למשל, אם נבצר מחבר מותב בית-הדין להמשיך בדיון, רשאי אב בית-הדין למנות חבר אחר תחתיו, והדיון יימשך מאותו שלב (סעיף 34 לחוק). נראה לי, כי התמונה החקיקתית הכוללת המתקבלת הינה, כי במקרה של מיזוגים, יש חשיבות מיוחדת למחירות ויעילות החליך - חן בצידו המינהלי והן בצידו השימוסי - וזאת מעבר לשיקולי היעילות היגוליים. מתמונה חקיקונית זו עולה המטרה החקיקתית לפיה זכות ערעור על "החלטה בית-הדין" קיימת רק מקום שהחלטה מסיימת את הדיון, ואין היא משתרעת - אלא אם כן נקבעה הוראה אחרת בעניין - על החלטות אחרות שאינן מתאפיינות ביסוד סופיות זה.

4. ממשיכה אסס וטוענת, כי גם אם "החלטה בית-הדין" עניינה החלטת סופית של בית-הדין, הרי נתונה לה זכות הערעור. הטעם נעוץ בכך, כי מבחינתה של אסס החלטת בית-הדין היא סופית, שהרי היא דחתה את בקשתה של אסס להצטרף. אין בידי לקבל טענה זו. כפי שראינו, לא נדחתה בקשתה של אסס מכל וכל. ניתנה לה האפשרות, במסגרת הטיכומים, לטעון טענותיה "ולתאיר את הנושא באותה גישה שונה שהתכוון אליה". נמצא,

כי הולטתו של בית-הדין אינה מסוימת את עניינה של אסם, וניתן לה מעמד מסוים לקראת השלב הסופי של הדיון. על כן, אין לראות בהחלטת ביון-הדין החלטת שהיא סופית מבחינתה של אסם (ראו: זוסמן, שרר ורבין מאזרחי 718 (מהדורה ששית 1991); לשם, "הערעור - אימתי בזכות ואימתי ברשות", הפרקליט לג' 232, 248, 250.

5. ממשיכת אטט וטוענת, כי גם אם אין החלטת בעניינה בגדר "החלטת בית-הדין" הנזכרת ברישא של סעיף 39 לחוק, הרי היא בגדר "צו-ביניים", אשר גם בגינו ניתן לערער בפני יחיד של בית-המשפט העליון, אין כירי לקבל טענה זו. הדיבור "צו-ביניים" בסעיף 39 לחוק עניינו צו-ביניים שבית-הדין נותן על-פי הוראת סעיף 36 לחוק (שכותרת השוליים שלת וזיא צורי ביניים), הקובעת:

"ככל עניין שהובא לפני ביון-הדין או לפני אב בית-הדין, רשאי בית-הדין או אב בית-הדין לחוציא צו ביניים, אם מצאו כי מן הדאוי לעשות כן בנסיבות העניין".

צורי ביניים אלה עניונם צורים זמניים, הגיתניט במסגרת התביעה העיקרית, ומטרתם להבטיח את מימושה (ראה זוסמן, שם, עמ' 545). התחלטה בדבר מעמדה של אסם בפני בית-הדין אינה נופלת למסגרת זו.

6. התוצאה היא, כי דין הערעור להיראות בשל העדר אפשרות לערער. מטעם זה עצמו יש לרחות גם את הערעור שכנגד. כסי שצינו, אין בפסק-דיננו זה כל נקיטת עמדה בשאלות האחרות שהעוררו. המערעת תישא בתוצאות המשיבות 1 ו-2 בסכום של 3,000 ש"ח לכל אחת מהן.

ד"ר יוסם

השופט ג. גר:

אני מסכים.

שופט

השופט ש. נחניה:

אני מסכימה.

שופטת

תוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט א. ברק.

ניתן תיזט, י"ד באדר ב' תשנ"ב (19.3.92).

שופטת

שופט

שופט

העתק מתאים למחור
מזכיר ראשי
מס/
484391

שופט

